Sprawozdanie T-wa Pop. Pracy Rolnej

za r. 1915/16.

SPRAWOZDANIE

TOWARZYSTWA

Popierania Pracy Rolnej i Rzemieślniczej

wśród żydów w Królestwie Polskim

za rok 1915/16.

WARSZAWA
1916 r.

SPRAWOZDANIE

TOWARZYSTWA

Popierania Pracy Rolnej i Rzemieślniczej

wśród żydów w Królestwie Polskim

za rok 1915/16.

WARSZAWA
1916 r.

Zarząd i Sekcje Towarzystwa.

ZARZĄD:

Pp. Stanisław Natanson, Prezes,
S. Dickstein, Wiceprezes,
Józef Kernbaum, Skarbnik,
Zygmunt Heilperin, Zastępca Skarbnika,
Stanisław Srebrny, Referent.

Piotr Bekerman, Edward Berson, S. Bregman, Bronisław Eiger, Bronisław Goldfeder, Bernard Kaftal, Feliks Wiślicki	Członkowie.

Wskutek dłuższej nieobecności 3-ch członków Zarządu Zarząd dokooptował p. inż. Edwarda Ebera.

KOMISJA REWIZYJNA:

Pp. Henryk Eisenman,
Bernard Lauterbach,
Kazimierz Natanson,
Jakób Neumark,
Henryk Welt.

SEKCJE:

a) Sekcja Rolnicza:

Pp. Bernard Kaftal, Przewodniczący,
Piotr Bekerman, Wiceprzewodniczący,
Edward Berson,
A. B. Ippo,
Jan Przedborski,
Feliks Wiślicki.

b) Sekcja Techniczno-Rzemieślnicza:

Pp. Józef Kernbaum, Przewodniczący,
Stanisław Srebrny, Wiceprzewodniczący,

Piotr Bekerman
Władysław Brokman
S. Dickstein
G. Ettingerowa
Maksym. Heilpern
Henryk Hopfenblum
Inż. Hornstein
A. B. Ippo
Stanisław Jakubowicz
Janina Łaska
S. Meyerson
Stanisław Natanson
Jakób Neumark
Juljusz Pinkus
Herman Sejdeman
Feliks Wiślicki
Mieczysław Zmigryder.

c) Sekcja Rzemieślniczo-Oświatowa:

Pp. F. Wiślicki, Przewodniczący i Delegat Zarządu.
Mieczysław Zmigryder, Sekretarz.

PODSEKCJA KURSÓW DLA ANALFABETÓW:

Zarząd:

Pp. Maksymiljan Zand, Przewodniczący,
Ignacy Baumberg, Sekretarz,
Edward Gantz, Skarbnik,
Stefanja Lewinsonowa) Członkowie
Florentyna Wiślicka)
Wanda Krausharowa) Referentki pedagogiczne.
Dorota Zylberowa)

OPIEKA:

Sabina Gantzówna
Stefanja Gepnerowa
Daniel Goldberg
Gustaw Hartman
Stefanja Hartmanówna
Maksymiljan Karlsbad
Adolf Kinman
Stefanja Lewinsonowa
Rabinerowa
Helena Rozenfeldowa
Florentyna Wiślicka.

CZŁONKOWIE:

Salomea Cohnowa
Golla Ettingerowa
Salomea Erlichówna
Zofja Fabjanówna
Róża Grünberżanka
Regina Goldsteinowa
Abraham Gepner
Ewelina Goldbaumowa
Maurycy Hertz
Stefanja Karlsbadowa
Eugenja Lublinerowa
Walerja Mamrotowa
Bronisława Marguliesowa
Marja Rozenberg
Rena Zmigryderowa
Barbara Zygielmanówna.

d) Sekcja Ekonomiczno-Statystyczna:

Pp. St. A. Kempner, Przewodniczący,
Józef Kernbaum, Wiceprzewodniczący,
Piotr Bekerman
Kazimierz Horowicz
Stanisław Srebrny.

Działalność Towarzystwa.

I. Uwagi ogólne.

Trudne warunki, jakie przechodzi kraj nasz, odbiły się z natury rzeczy i na działalności T-wa.

Tak szeroko zapoczątkowana i doskonałemi rezultatami uwieńczona w poprzednim okresie sprawozdawczym działalność w kierunku tworzenia Warsztatów Zarobkowych została uniemożliwiona przez brak materjałów surowych, zastój w życiu przedsiębiorczym oraz znaczne zmiejszenie się rynków zbytu.

Inna dziedzina działalności T-wa, a mianowicie krzewienie zamiłowania i umiejętności pracy wytwórczej w formie krótkoterminowych warsztatów instrukcyjnych napotykała z tych samych powodów różne trudności, chociaż zdawałoby się, że nadmiar podaży rąk roboczych powinien był pobudzić niewykwalifikowane zawodowo jednostki do licznego zgłaszania się do odpowiednich instytucji Towarzystwa.

Nie zrażając się trudnościami chwilowemi, T-wo, w zrozumieniu swoich celów i obowiązków społecznych, starało się jednakże oddziaływać na ludność żydowską sposobami, które były umożliwione i wskazane przez nowe warunki, w jakich się kraj znalazł.

Przedewszystkim zatym rozwijał Zarząd swoją działalność w kierunku oświatowo-rzemieślniczym, a mianowicie przez rozszerzenie Uczelni Rękodzielniczej i stworzenie organizacji Kursów dla rzemieślników-analfabetów.

2. Działalność reprezentacyjna T-wa.

A) Z powodu otwarcia obydwuch wyższych uczelni, T-wo złożyło następujące adresy:

1. *„Wskrzeszonemu przybytkowi nauki polskiej hołd i cześć składa „Tow. Pop. Pracy Roln. i Rzem. wśród żydów w Król. Polskim. Radosny dla „całego narodu fakt znalazł oddźwięk w sercach naszych i nas skromnych pra- „cowników u podstaw pobudził do żywego czynu na pożytek ogólny. Niechaj bę- „dzie pozdrowione środowisko nauki i myśli polskiej i niesie zapowiedź jasnego „jutra dla całego narodu. Vivat, crescat et floreat!“.*

2. *„Politechnice polskiej ślemy życzenia najbujniejszego rozkwitu. Niech pla- „cówka energji i myśli narodowej tętni pracą wytężoną a nieprzerwaną, niechaj „podźwignie wszystkie oczekujące odrodzenia zakątki kraju, niech rozniesie*

„czyn, pracę, kulturę, niech wskrzesi chwalebną przeszłość i zbudzi nową i wspa-„niałą przyszłość".

B) W pochodzie narodowym w dniu 3 maja T-wo uczestniczyło przez swoich delegatów.

3. Działalność specjalna:

A. PRACA ROLNA.

1. Ferma Rolnicza w Częstoniewie.

W podziale gospodarczym majątku T-wa „Częstoniew" nie zaszły żadne zmiany.

Inwentarz Fermy składał się w końcu roku sprawozdawczego z:

koni roboczych	13
źrebiąt	4
stadników	1
krów	18
jałowizny.	16

Rok sprawozdawczy był dla Fermy, zarówno pod względem gospodarczym, jak i wychowawczym, niepomyślny. Gospodarstwo było narażone na rekwizycje inwentarza, gmach szkolny pozostał po goszczącym w nim przez pół roku rosyjskim szpitalu wojskowym dla chorych zakaźnych w stanie bardzo zaniedbanym.

Mimo to wszystkie roboty w gospodarstwie zostały wykonane, uszkodzenia w gmachu szkolnym naprawione, sam gmach zaś zdezynfekowany i doprowadzony do stanu używalności.

Z 25 wychowańców Fermy rolniczej wyjechało w początku lipca 1915 dziesięciu na południe Rosji do pracy na roli, w czerwcu zaś 1916 r. wyjechało również do pracy na roli na Śląsk 8 wychowańców Fermy i 2 praktykantów (jeden wychowaniec Szkoły Częstoniewskiej, a drugi Częstochowskiej). Ci ostatni przy niezłym wynagrodzeniu uzupełniają tam swoje wykształcenie fachowe.

W d. 25 maja 1916 r. gmach szkolny został znowu na rozkaz władz zajęty przez żydów, ewakuowanych z wschodniej linji bojowej, w liczbie 120 osób, co uniemożliwiło zupełnie uruchomienie szkoły. Aby móc usunąć tę przeszkodę, T-wo, wystarawszy się o specjalne środki, przystąpiło do budowy specjalnego gmachu drewnianego (baraku) na pomieszczenie bezdomnych.

W tych warunkach, nie mogło być mowy o systematycznym prowadzeniu zajęć szkolnych i internatu oraz o przyjmowaniu nowych uczniów. Dopiero po powrocie warunków normalnych, Zarząd będzie mógł przystąpić do ponownego otwarcia zakładu.

W oczekiwaniu tej chwili Zarząd zajął się opracowaniem nowego programu szkoły, którąby miała oprócz nauki rolnictwa, charakter szkoły **przemysłowo-rolnej** (mleczarstwo, warzywnictwo, gorzelnictwo, piwowarstwo i t. p.)

Wreszcie należy zaznaczyć, że w roku sprawozdawczym Ferma Towarzystwa zaczęła dostarczać z obory swojej mleko dla T-wa „Kropla Mleka" przy Komisji Niesienia Pomocy żyd. ofiarom wojny przy Warsz. Gm. Star.

2. Kolonje Rolnicze.

Liczba kolonji dotychczasowych (7 kolonji) nie uległa zmianie. Gospodarstwa kolonistów napotykały również trudności, wynikłe z rekwizycji, braku siły pociągowej, nawozów i t. p.

B. PRACA RZEMIEŚLNICZA.

W roku sprawozdawczym T-wo prowadziło:

1. Warsztaty instrukcyjne.

a) Warsztat nauki wyrobów pończoszniczych
b) „ „ szycia gorsetów
c) „ „ kapeluszy słomkowych

Warsztaty te mieściły się w domu przy ul Nowy-Świat 16. Przyjmowano dziewczęta w wieku od lat 15 z elementarnym wykształceniem.

Poza nauką fachową kierowano je do Uniwersytetu Ludowego, mniej zaś przygotowane na komplety wieczorne, prowadzone przez p. Rybierównę.

W Warsztatach uczenice otrzymywały bezpłatnie herbatę.

Ustanowiono opłaty: w warsztacie pończoszniczym: rb. 10 — za kurs 4-ro miesięczny, w warsztacie gorseciarskim tyleż za kurs, trwający 6 miesięcy, w warsztacie zaś szycia kapeluszy rb. 15 — za kurs 4-ro miesięczny.

W roku sprawozdawczym uczęszczało i ukończyło kurs:

a)	w Warsztacie pończoszniczym (2 kursy) . .	30	osób
b)	„ gorseciarskim „ . .	40	„
c)	„ szycia kapeluszy (1 kurs) .	20	„
	Razem . .	90	osób

Warsztaty te uczestniczyły w Wystawie Szkolnej Wielkiej Kwesty Majowej i zostały zaszczycone podziękowaniem Komitetu Wystawy.

Wydatki poszczególnych Warsztatów instrukcyjnych wynosiły:

Warsztaty:	Pensje instruktorek	Materjały do nauki	Różne wyd. (komorne, opał, światło i t. p.)	Razem	Wpływ z opłaty od uczenic	Tow. dopłaciło
Pończoszniczy	Rb. 696.—	Rb. 85.75	Rb. 731 14	Rb. 1512.89	—.—	Rb. 1512.89
Gorseciarski	" 790.—	" —	" 849.81	" 1639.81	Rb. 328.40	" 1311.41
Kapeluszniczy	" 190.—	" 115.45	" 86.40	" 441.05	" 92.—	" 349.05

Wykształcenie zatym 90 osób w obranym rzemiośle kosztowało T-wo Rb. 3173.35, czyli średnio rb. 35.25 na osobę.

d) Warsztat sztukatorski.

W warsztacie sztukatorskim p. A. Jarowińskiego Tow. urządziło 4-ro miesięczny kurs instrukcyjny.

Kurs, na który uczęszczało 14 osób, rozpoczęto d. 1 czerwca 1916 r.

Uczniowie zaznajomili się z wykonywaniem ozdób sztukatorskich nowym sposobem, polegającym na nakładaniu plastycznym masy bezpośrednio na sufit lub ścianę, a nie na odlewaniu w warsztacie i zakładaniu odlewów na budowie. Nowy sposób ze względu na taniość, prędkość wykonania, małą wagę nakładanych ozdób oraz bezsprzecznie artystyczne piętno, jakie można nadać pracą ręczną, ma zapewnioną przyszłość w budownictwie. Obok zajęć warsztatowych Towarzystwo zorganizowało dla tychże uczniów kursy rysunku.

2. Warsztaty instrukcyjno-zarobkowe.

a) tkacki w Warszawie,
b) pończoszniczy w Warszawie,
c) garncarski w Kałuszynie.

a) Warsztat tkacki przy ul. Śliskiej 28 był czynny cały rok i zatrudniał 10 osób.

Produkcja wynosiła 10900 łokci płótna wartości Rb. 6.000 Wypłacono robocizny rb. 1030.

Wielkie trudności w docieraniu na prowincję, zupełna niemożność nabywania przędzy w dostatecznych ilościach nie pozwoliły T-wu uskutecznić zamiaru otworzenia warsztatów tkackich poza Warszawą. Dążąc jednakże do tego celu, T-wo przekształciło w dniu 1-ym czerwca 1916 r. warsztat ten z instrukcyjno-zarobkowego na Warsztat kształcenia instruktorek, aby w ten sposób przygotować sobie osoby zdolne do nauczania i samodzielnego prowadzenia warsztatów na prowincji.

Za 9 godzin dziennie nauki praktycznej i teoretycznej (przędzalnictwo i tkactwo) wyznaczono opłatę Rb. 10 rocznie.

b) **Warsztat pończoszniczy** przy ul. Nowy-Świat 16 był czynny jako oddział zarobkowy warsztatu instrukcyjnego,; pracowało w nim 25 wychowanic T-wa.

Podczas 3 miesięcznego trwania zajęć wypłacono robocizny rb. 1519.38.

c) **Warsztat garncarski w Kałuszynie** zatrudniał w końcu roku sprawozdawczego 15 osób w wieku od lat 18 do 27 i miał charakter instrukcyjno-zarobkowy.

Warsztat ten borykał się z wielkiemi trudnościami, wskutek braku w kraju wykwalifikowanych instruktorów, ciężkich warunków pracy w czasie wojennym i niemożności zorganizowania odpowiedniej opieki miejscowej, mimo to jednak pracował możliwie sprawnie i rokuje dobre nadzieje na przyszłość.

3. Warsztaty zarobkowe.

Tak doskonale prosperujące w ubiegłym roku sprawozdawczym Warsztaty Zarobkowe pod protektoratem C. K. O. (szewcki, rymarski, krawiecki, i bieliźniarski) musiały być zlikwidowane w pierwszych tygodniach okresu sprawozdawczego, gdyż masowe zapotrzebowanie na wyroby Warsztatów nagle ustało i zajęci w Warsztatach bezdomni rozjechali się do miejsc poprzedniego stałego zamieszkania. Tak raptowne zerwanie z dotychczasowym odbiorcą nie przeszło naturalnie bez materjalnych strat dla Towarzystwa, które się wyraziły sumą kilku tysięcy rubli, co jednak znalazło kompensatę w przeświadczeniu, że wielu rzemieślników, zatrudnionych w Warsztatach nauczyło się przez ten czas pracować racjonalniej i sumienniej, poznało nowe sposoby pracy i t. p., tak że i w tym kierunku Warsztaty T-wa spełniły swoje zadanie społeczne.

Przy wyjeździe robotników Towarzystwo starało się w miarę sił udostępnić każdemu nabycie ze swoich składów materjałów surowych, niezbędnych do zapoczątkowania pracy w dawnym miejscu zamieszkania.

4. Kształcenie fachowe rzemieślników.

W dalszym ciągu swej działalności w kierunku kształcenia rzemieślników Tow. dążyło nie tylko do tworzenia warsztatów instrukcyjnych, ale starało się też umieszczać uczniów dla nauki rzemiosła w warsztatach i fabrykach już istniejących. Działalność ta została zapoczątkowana przez umieszczenie kilku terminatorów w fabryce ceramicznej „Janówek" p. Mickuna. Dzięki p. Juljanowi Mickunowi, który poza osobistym kierownictwem pracą w fabryce poświęcił wiele czasu na wykłady teoretyczne dla uczniów, w końcu roku sprawozdawczego 3-ch wychowańców mogło się już zająć pracą zarobkową.

Uczniowie ci, jako zdolniejsi, chodzili za staraniem i dzięki zapomodze Tow. na kursy rysunków przy Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej.

5. Zapomogi i pomoc w naturze.

Poza działalnością wewnętrzną T-wo udzieliło w roku sprawozdawczym subsydjów i pomocy w postaci wypożyczenia maszyn w następujących wypadkach:

a) Subsydjum dla 60 uczniów Szkoły Rzemieślniczej przy W. Gm. St.
b) Subsydjum na zakup materjałów i wypożyczenie maszyn Szkole Zawodowej dla dziewcząt im. Pauliny Bauman.
c) Wypożyczenie maszyn do szycia Szwalni T-wa Niesienia Pomocy żydom ofiarom wojny.

C. PRACA RZEMIEŚLNICZO-OŚWIATOWA.

1. Uczelnia Rękodzielnicza.

Uczelnia rękodzielnicza mieściła się w lokalu przy ul. Leszno 75, a z dniem 1 lipca została przeniesiona do lokalu przy ul. Leszno 1.

Uczelnia ma na celu przyzwyczajanie chłopców do pracy rękodzielniczej i fabrycznej. Kształcąc zręczność rąk, zaznajamiając z rozmaitemi rzemiosłami, przygotowuje uczniów do właściwych zawodowych szkół rzemieślniczych. Uczelnia składała się z 3 klas szkoły elementarnej, do której przyjmowani byli chłopcy od lat 8 i z 3 klas właściwej Uczelni Rękodzielniczej, do której przyjmowani byli chłopcy od lat 10 — 14. Uczniów w roku sprawozdawczym w szkole przygotowawczej było 100, w Uczelni 70.

Opłaty żadnej nie pobierano.

Uczniowie pozostają w uczelni od 8-ej rano do 5-ej po poł.

Zajęcia odbywają się według planu następującego:

od 8 — 11 lekcje,
„ 11 — 12 przerwa, mycie rąk, obiad, sprzątanie jadalni,
„ 12 — 3 praca w warsztatach,
„ 3 — 4 przerwa, sprzątanie warsztatów,
„ 4 — 5 śpiew lub gimnastyka.

Nauczanie w szkole przygotowawczej i uczelni odbywało się w zakresie właściwej wzorowej szkoły ludowej, natomiast praca w warsztatach prowadzona była według następujących programów:

Koszykarstwo prowadzone było od 1/VI 1915 do 15/VII 1916 roku Uczniów było 30-tu.

Początkujący pletli koszyczki z rafji na formach, następnie robili sami podstawy i zakończenia rozmaitego typu. Po zadawalającym wykonaniu siedmiu lub ośmiu przedmiotów zadanego typu, uczniom zadawano dalszy trudniejszy typ roboty według programu, a mianowicie: roboty z petyku i rafji w rozmaitych odmianach (wiedeńskie koszyki, teczki do gazet i t. d.). Wiele robót odznaczało się b. starannym i dokładnym wykończeniem, znajdowało też chętnych nabywców i uznanie na Wystawie Szkolnej.

Ogółem w ciągu roku wykonano:

Koszyków z rafji	250	Kobiałek	50
„ wiedeńskich	25	Koszy do noży	20
„ okrągłych	30	„ „ łyżek	20
Koszy do papieru	10	Teczek do gazet	15
Doniczek	40		

Stolarstwo prowadzone było od 1/VI 1915 r. do 1/VII 1916 r. Warsztatów posiada Uczelnia 13, uczniów pracowało 16 — 17. Instruktor stosował się dokładnie do programu, opracowanego dla warsztatu przez prof. M. Heilperna.

Uczniowie odbiegali od programu tylko w celu wykonania sprzętów dla Uczelni. Zrobiono mianowicie:

Ławek dwuosobowych	14	Szafek do narzędzi	3
Stołków	6	Apteczek	1
Tablic do ogłoszeń	2	Postumentów do rysunków	1
Skrzynek do ogłoszeń	6	Skrzynek do kwiatów	4
„ „ gąbki i kredy	5		

Obstalunki przyjmowano tylko wtedy, gdy wchodziły one w zakres programu.

Rymarstwo prowadzono przez cały rok. Uczniowie uczyli się przedewszystkim rękoczynów wstępnych, a mianowicie: woskowania sznurka, robienia szpiców, nawlekania igły i t. p. potym też i szycia, a niektórzy z nich nabyli dość wprawy, co wykazały samodzielne próbki szwów, jakoteż i wyrobione przez nich paski, uździenice, tornistry, ładownice i t. d. Wskutek nie-

możności zdobycia materjału, roboty było coraz mniej, a w ostatnim miesiącu zabrakło jej zupełnie.

Ogrodnictwo. Zajęcia w ogrodzie, użyczonym łaskawie przy Domu Schronienia Starców i Sierot przez Kuratorjum tego Domu, rozpoczęły się dn. 1/IV 1916 r. Wszystkie roboty, za wyjątkiem regulówki, uczniowie w liczbie 30 wykonywali sami.

W dni deszczowe odbywały się pogadanki w szkole.

* * *

Uczelnia Rękodzielnicza brała udział w Wystawie Szkolnej Wielkiej Kwesty Majowej.

Kierowniczką Uczelni jest p. Julja Wilczyńska.

Wydatki Uczelni wynosiły:

Komorne	Rb.	1390.—	
Książki, kajety, opał, światło i inne	„	1290.44	
Materjały do wyrobów	„	255.84	
Pensje nauczycieli i instruktorów	„	4893.35	7829.63
Wpływ za wyroby			113.—
Koszt Uczelni . .	Rb.		7716.63

Koło Opieki.

Jednocześnie z powstaniem Uczelni rękodzielniczej w maju 1915 r. zawiązało się Koło Opieki, które wzięło na siebie trudy dostarczania uczniom pożywienia, odzieży, kąpieli i t. p.

Liczba członków Koła wynosiła z początku osób 42, obecnie jest ich 48.

Koło opieki przyjęło zasadę nieudzielania niczego darmo z małemi wyjątkami, gdy niemożność zapłacenia jest dostatecznie stwierdzona. Uczniowie płacą po 3 kop. za obiad, a 2 za podwieczorek. Za ubrania i buty opieka pobiera mniej więcej połowę kosztu zakupu.

Dzieci otrzymują w szkole: obiad, składający się z zupy i kawałka chleba i naprzemian kaszy, kartofli lub grochu (te ostatnie są gotowane w szkole na wyłączny koszt Opieki) oraz podwieczorek, składający się z kubka ocukrzonej herbaty i kawałka chleba z powidłami lub miodem. Najsłabsze dzieci otrzymują rano herbatę z mlekiem lub kakao na wodzie. Ubiegłej zimy wydawano tych napojów do 12 kubków dziennie.

W pierwszym miesiącu obiadów dostarczała jedna z istniejących wówczas kuchni w cenie 3 kop. za porcję. Od czerwca 1915 do maja 1916 roku otrzymywano obiady bezpłatnie z kuchni Nowolipki 65, należącej początkowo

do Wszechrosyjskiego Związku miast, poźniej do Komisji Niesienia Pomocy żydom Ofiarom Wojny. Od maja zaś dostarcza szkole obiadów Sekcja żywienia dzieci m. st. W., ktora pobiera też catkowite wpływy od dzieci.

Uczniowie korzystali z kąpieli: latem co tydzień, w jesieni i na wiosnę co 2, a w zimie co 3 tygodnie.

Oprócz wpływów, wymienionych w sprawozdaniu kasowym, opieka otrzymała na początku swego istnienia rozmaite dary w naturze, a mianowicie:

5 pudów cukru od p. Hersteina
4 funty herbaty od p. Jadwigi Neumanówny
20 funtów mydła od Tow. Akc. „Strem"
15 „ „ „ Towarz. Akc. „Praga"
16 „ „ „ Firmy Merenholc
6 ubranek od p. Hermanowej Ginsberg
$^1/_2$ tuz. ręczników i $^1/_2$ tuz. ścierek od p. Hermanowej Ginsberg
50 fartuchów i kilkanaście sztuk bielizny od p. Aleksandra Landsberga
12 par skarpetek od p. Freidenberga.

Pewną ilość środków opatrunkowych od firmy Zenftman i Gurtzman i kilka pojedyńczych sztuk ubrania od różnych osób, a w maju 1916 r. 344 f. mąki z daru do dyspozycji Ks. Prezydenta; z mąki tej co pewien czas wypieka się chleb dla chłopców.

Skarbnikiem Koła opieki jest p. Florentyna Wiślicka, Komisję Rewizyjną stanowią p.p. Hermanowa Ginsberg, Róża Mejersonowa i Edward Eber.

Członkowie Koła Opieki.

Bachrach Jerzowa
Bergson Ludwikowa
Binentalowa Marja
Cohn Maksymiljanowa
Cohn Leonowa
Czyż Leonostwo
Erlich D-rowa
Eber Edward
Freider Janina
Fuksowa F.
Freidenberg
Ginsberg Hermanowa
Goldbaum Henrykowa
Grosman Kazimierz
Hertzowa Eugenja
Heymanowa Lina
Heiman Edwardowa
Hopfenblum Zofja
Kraushar Daniel
Krausharowa Wanda
Landauowa Marja
Landauowa Ida
Landau Józef
Landsberg Alek.
Landsberg Feliks
Litmanowicz Feliks
Markusfeld Miecz.
Majerson Maksowa
Majersonowa Róża .
Majmon Henrykowa
Neumarkowa Bronisława
Neumarkowa Mila

Neumanowa Szymonowa
Neumanówna Jadwiga
Przeworski Jakób
Przeworski Maurycy
Przeworski Wincenty
Rapplowa Anna
Rogozińska Ignacowa
Szpilrajnowa Anna
Rosenberg Henryk
Walfisz Zygmunt
Wekstein Anatol
Wołkowicz Aleksander
Wilczyńska Julja
Wiślicka Florentyna
Zand Maksymiljan.

Sprawozdanie Kasowe Koła Opieki.

(Od maja 1915 roku).

Wpływy:

Składki	Rb.	1290.—	
Kom. Nies. Pom. żyd. Of. Wojny	„	282.25	
Od uczniów za obiady i podwieczorki	„	387.90½	
„ „ „ buty	„	135.65	
„ „ „ trykoty i skarpetki	„	29.38	
„ „ „ czapki	„	7.50	
„ „ „ kąpiele	„	4.93	
Różne zwroty	„	107.54½	
	Rb.	2245.16	

Wydatki:

Chleb	Rb.	277.53½		
Produkty spożywcze	„	496.97½		
Mleko, kakao, drożdże etc.	„	19.47½		
Mydło i kąpiele	„	82.16		
Pomoc lekarska i utrzym. czystości	„	70.72		
Fartuchy	„	60.70		
Buty i rep. butów	„	239.90		
Przyrządy gimnast. i oczysz. placu	„	26.93		
Czapki	„	37.20		
Trykoty i skarpetki	„	45.20		
Inwentarz kuchni	„	87.42		
Wycieczki	„	10.05		
Dzieciom na święta Wielk.	„	56.65½		
Inkaso składek	„	24.86		
Strata na markach	„	8.87		
Pozostałość w kasie	„	700.51	Rb.	2245.16

Protokóły Komisji Rewizyjnej Koła Opieki.

Niżej podpisani po przejrzeniu rachunków wpływów i wydatków Koła Opieki Uczelni Rękodzielniczej Tow. Pop. Pracy Rol. i Rzem. wśród żydów w Król. Polsk. stwierdzili:

wpływy do 1/X 1915 r.	Rb.	855.86
wydatki „ „ „	„	452.04
pozostałość po d. 1/X 1915 r.	„	403.82

Warszawa d. 5/X 1915 r.

(podpisy) Róża Meyersonowa, Leonja Ginsbergowa, Edward Eber, Fl. Wiślicka.

II.

Niżej podpisani po przejrzeniu rachunków wpływów i wydatków Koła Opieki Uczelni Rękodzielniczej Tow. Pop. Pracy Roln. i Rzem. wśród żydów w Król. Polsk. stwierdzili:

pozostałość na 1/X 1915 r.	Rb.	403.82
wpływy	„	1389.30
	Rb.	1793.12
wydatki	„	1092.61
pozostałość po d. 19 czerwca 1916 r. . .	Rb.	700.51

Warszawa d 21/VI 1916 r.

(podpisy) Hermanowa Ginsberg, Fl. Wiślicka, Edward Eber.

2. Oddział rękodzielniczy przygotowawczy dla dziewcząt.

W lokalu przy ul. Slizkiej 28 mieści się przy warsztatach rzemieślniczych dla dziewcząt W. G. St. utrzymywany przez T-wo oddział przygotowawczy rękodzielniczy dla dziewcząt.

Oddział ma zadania pokrewne z celami Uczelni rękodzielniczej.

Prowadzona jest nauka slöjdu i szycia; kurs dwuletni. Dział slöjdu obejmuje: wyroby z papieru i tektury, wycinanki, stolarstwo galanteryjne, wyroby z gliny i rafji.

Dział szycia obejmuje: obrębianie, ściegi, łatki, cery oraz szycie całkowite bielizny i sukienek.

Staraniem W. G. St. uczenice niezależnie od wymienionych wyżej rzemiosł pobierały naukę czytania, pisania, rachunków oraz początkowych rysunków.

Uczenic było 40; opłaty żadnej nie pobierano. Zarząd szkoły stanowią Pp. Zofja Bernsteinowa, Filipowa Cohnowa, G. Ettingerowa, Janina Łaska.

W roku sprawozdawczym na Oddział rękodzielniczy Towarzystwo wydało rb. 449.—

3. Kursy przygotowawcze dla rzemieślników analfabetów.

W roku sprawozdawczym Tow. zorganizowało kursy wieczorne dla dorosłych pod nazwą „Kursy przygotowawcze dla rzemieślników-analfabetów".

Dnia 18 grudnia 1915 roku rozpoczęto zapisy, 1 stycznia 1916 zaś rozpoczęto naukę w pierwszych 16-u kompletach. W końcu roku sprawozdawczego było 36 kompletów po 40 do 50 osób w każdym, czyli około 1500 osób pobierało naukę na kursach.

Dane co do składu słuchaczów pod względem płci, wieku, zajęcia i t. d. zawiera załączona tablica.

Każdy komplet ma jednego nauczyciela, który prowadzi całokształt nauki. Wszyscy nauczyciele wraz z delegatami zarządu sekcji trworzą komisję pedagogiczną.

Przy układaniu programu starano się uwzględnić ogólne zasady pedagogiki nowoczesnej w zastosowaniu do tych specyficznych potrzeb, które należy uwzględnić przy nauczaniu analfabetów żydów. Słuchacze kursów zostali podzieleni pod względem wieku na 2 grupy:

1) młodociani od lat 12 do 16
2) dorośli „ „ 16 i wyżej.

pod względem umiejętności na 4 grupy:

1) zupełni analfabeci

2) umiejący słabo czytać i wcale lub bardzo źle pisać

3) „ nieźle czytać i źle pisać

4) „ dobrze czytać i nieźle pisać.

Przedmioty nauczania: język polski, pogadanki i arytmetyka.

Nauka języka **polskiego** odbywała się jednocześnie z pogadanką w ten sposób, że czytanka jest tematem pogadanki. We wszystkich kompletach z uwzględnieniem poziomu stosowano jeden temat czytanek i pogadanek: miasto.

Przy nauczaniu języka polskiego starano się dać uczniowi pewną sumę konkretnych wiadomości z zakresu ortografji i gramatyki polskiej. Poza tym uczono ich samodzielnego formułowania swych myśli, a przedewszystkim celem kursów było umożliwienie słuchaczowi korzystania z książki. Ażeby więc rozwinąć zamiłowanie do czytelnictwa i jednocześnie ułatwić słuchaczom stawianie w tym kierunku pierwszych kroków, zakupiono 100 tomików dziełek treści popularno-naukowej, historycznej i beletrystycznej i wypożyczano je bezpłatnie. Zbiór ten stanowi podwalinę biblioteki i czytelni, które Tow. ma zamiar utworzyć w przyszłości.

Program nauki **arytmetyki** obejmuje: zaznajamianie z cyframi, system dziesiętny, 4 działania arytmetyczne. Zadania na czas i odległość; nauka ustawiania rachunków, układania kosztorysów, budżetów dziennych wydatków. Nadto zaznajamiano uczniów z miarami i wagami oraz prowadzono propedeutykę gieometrji

36 kompletów rozmieszczono w 5-iu szkołach, a mianowicie:

Leszno 75. lokal Uczelni Rękodzielniczej Tow. P. P. R.
Pawia 10. „ szkoły elementarnej Tow. „Wiedza-Daath".
Śto-Jerska 24. „ pensji prywatnej p. Helingowej.
Piękna 41. „ szkoły elementarnej W. Gm. Star.
Twarda 27. „ pensji p. F. Posnerowej.

Wydatki Kursów wynosiły:

Komorne, opał, książki i kajety	rb. 1712.97	
Pensje personelu nauczycielskiego . . .	„ 3783.20	rb. 5496.17
Zwrot od słuchaczów za książki i kajety	„ 338.55	
Wpisy	„ 459.34	rb. 797.89
		rb. 4698.28

KURSY DLA RZEMIEŚLNIKÓW ANALFABETÓW.

LICZBA UCZĘSZCZAJĄCYCH I ŚREDNIA LICZBA OBECNYCH w ciągu 3-ch MIESIĘCY ISTNIENIA.

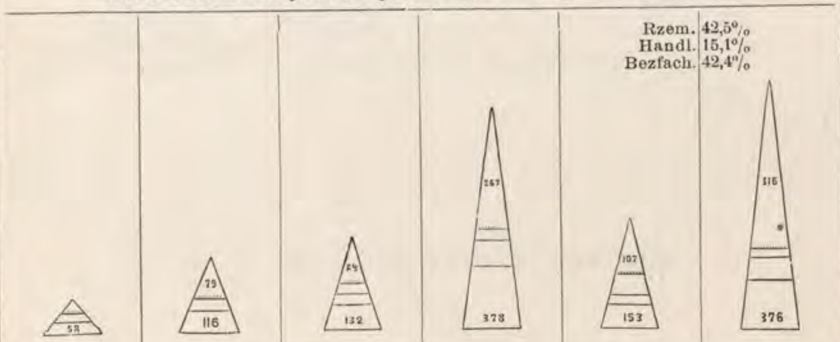
	Styczeń Męż.:	Styczeń Kobiet:	Luty Mężczyzn:	Luty Kobiet:	Marzec Mężczyzn:	Marzec Kobiet:
Uczęszczało	118	258	329	813	400	894
Średnia l. obecn.	63	169	211	584	300	642

PODZIAŁ UCZĘSZCZAJĄCYCH według WIEKU.

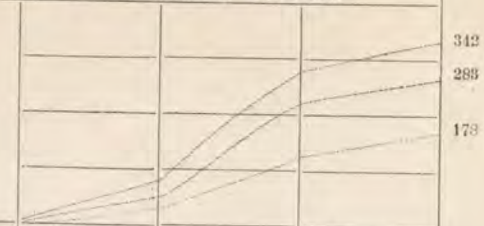
	Styczeń Mężczyźni					Styczeń Kobiety					Luty Mężczyźni					Luty Kobiety					Marzec Mężczyźni					Marzec Kobiety				
Wiek	Po nad 26 l.	Od 22—26	Od 18—22	Od 14—18	Od 12—14	Od 12—14	Od 14—18	Od 18—22	Od 22—26	Po nad 26 l.	Po nad 26 l.	Od 22—26	Od 18—22	Od 14—18	Od 12—14	Od 12—14	Od 14—18	Od 18—22	Od 22—26	Po nad 26 l.	Po nad 26 l.	Od 22—26	Od 18—22	Od 14—18	Od 12—14	Od 12—14	Od 14—18	Od 18—22	Od 22—26	Po nad 26 l
Liczba	3	10	8	34	63	84	79	74	21	0	4	21	70	78	156	236	286	252	35	4	4	33	99	92	172	260	313	276	52	6

PODZIAŁ UCZĘSZCZAJĄCYCH według ZAWODÓW.

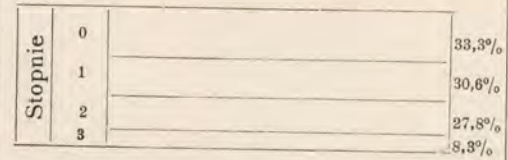
		Styczeń 1916 Mężczyźni	Styczeń 1916 Kobiety	Luty Mężczyźni	Luty Kobiety	Marzec Mężczyźni	Marzec Kobiety
Rzemieśl.	Inni	27	79	89	267	107	316
	Kon.	3	2	67	39	83	43
Handl.		24	61	41	129	57	139
Bezfach.		58	116	132	378	153	376

LICZBA GODZIN ODBYTYCH WYKŁADÓW.

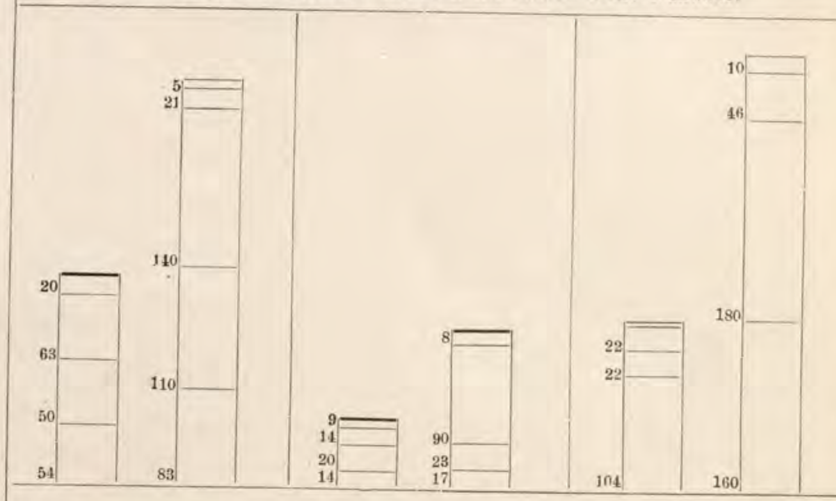

Ilość godz.	Styczeń	Luty	Marzec
Polski	82	288	342
Arytm.	49	227	283
Pogadan.	46	129	178

PODZIAŁ KOMPLETÓW według STOPNIA PRZYGOTOWANIA

LICZBA UCZĘSZCZAJĄCYCH W MARCU r. 1916 PODŁUG WIEKU I ZAWODU.

Wiek	Rzemieślnicy Mężczyźni	Rzemieślnicy Kobiety	Handlujący Mężczyźni	Handlujący Kobiety	Bezfachowcy Mężczyźni	Bezfachowcy Kobiety
12—14	54	83	14	17	104	100
14—18	50	110	20	23	22	180
18—22	63	140	14	90	22	46
22—26	20	21	8	8	5	10
26	3	5	1	1	0	0

SPRAWOZDANIE KASOWE.

Wpływy i Wydatki Towarzystwa Popierania Pracy Rolnej i Rzemieślniczej w r. 1915/16.

Wpływy.

		Rub.	k.	Rub.	k.
1.	**Częstoniew.**				
	Czysty dochód			2383	50
	Składki członków			2006	50
2.	**Ofiary.**				
	Towarzystwo I. C. A.	23505	93		
	Od różnych osób	1255	25	24761	18
3.	**Zapomogi** b. Wydziału Oświecenia K. O. m. W. na:				
	Kursy dla rzemieślników	4000	—		
	Uczelnię Rękodzielniczą	1000	—	5000	—
4	**Procenty**			320	14
5.	**Niedobór dochodów nad wydatkami**			4693	40
				39164	72

Niedobór proponuje się pokryć z Funduszu bieżącego Towarzystwa.

Wydatki.

		Rub.	k.	Rub.	k.
1.	**Uczelnia Rękodzielnicza:**				
	Wydatki i pensje nauczycielek			7716	63
2.	**Kursy dla rzemieślników:**				
	Wydatki i pensje nauczycieli			4698	28
3.	**Zapomogi:**				
	60 uczniom szkoły Rzemieślniczej przy Gminie Staroz. na wpisy	1000	—		
	Oddziałowi rękodzielniczemu przy ul. Ślizkiej	499	—		
	Kursom ceramicznym	275	31		
	Warsztatowi sztukatorskiemu	200	—	1974	31
4.	**Warsztaty instrukcyjne:**				
	Kapeluszniczy	349	05		
	Gorseciarski	1311	41	1660	46
5.	**Warsztaty instrukc.-zarobkowe:**				
	Pończoszniczy	1512	89		
	Tkacki	1150	26		
	Garncarski w Kałuszynie	1702	08	4365	23
6.	**Warsztaty zarobkowe:**				
	Rymarski	146	86		
	Szewcki	5204	65		
	Krawiecki	975	46		
	Bieliźniarski	569	87		
	Wydatki ogólne warsztatów	2908	91	9805	75
7.	**Wydatki ogólne Towarzystwa:**				
	Komorne	482	20		
	Pensje	3075	—		
	Koszty biura, druki, opał i światło	1818	89		
	Różnica kursu marek	610	73	5986	82
8.	**Amortyzacje** maszyn i inwentarzy			2957	24
				39164	72

Bilans Towarzystwa Popierania Pracy Rolnej

		Rub	k.	Rub.	k.
	STAN CZYNNY:				
1	**Szacunek Częstoniewa**			170008	63
2	**Maszyny:**				
	b. warsztatów zarobkowych	4800			
	Warsztatu kapeluszniczego	358	80		
	„ gorseciarskiego	382	50		
	„ pończoszniczego	852	30	6393	60
3	**Ruchomości:**				
	b. warsztatów zarobkowych	650			
	Uczelni Rękodzielniczej	750			
	Warsztatu kapeluszniczego	62	50		
	„ pończoszniczego	256	35		
	„ tkackiego	470	70		
	„ betonowego	200			
	„ w Kałuszynie	200			
	Biura Towarzystwa	214	70	2804	25
4	**Urządzenie warszt. przy ul. Ślizkiej** . . .			549	05
5	**Materjały surowe i wyroby gotowe:**				
	Warsztatu kapeluszniczego	86	40		
	„ gorseciarskiego	427	40		
	„ pończoszniczego	889			
	„ tkackiego	2974			
	„ garncarst. w Kałuszynie . .	425			
	Wyroby rymarskie i inne	2487	96	7289	76
6	**S. Natanson i Synowie** w m.	7352			
	„ „ „ M. 5616.50 .	2808	25	10160	25
7	**Papiery Procentowe.**				
	Rb. 3000—. (4½% L.Z.Z.) w depoz. u S. Natanson i S-wie			2663	10
8	**Kasa**			483	75
9	**Dłużnicy:** Oddział Towarz. w Lublinie .			560	17
10	**Sumy Przechodnie**			412	50
				201325	06

i Rzemieślniczej na d. 30 Czerwca 915 r.

		Rub.	k.	Rub.	k.
	STAN BIERNY:				
1	**Kapitały Towarzystwa:**				
	Szacunek Częstoniewa . . . . . : .	170008	63		
	Fundusz maszyn i ruchomości	9197	85		
	„ bieżący Towarzystwa	13448	69	192655	17
2	**Fundusze:**				
	Do dyspozycyi prezesa Towarzystwa .	19	05		
	„ „ prof. S. Dicksteina . .	3328	80		
	Fundusz pożyczkowy do dyspozycyi prof. S. Dicksteina i red. St. Kempnera . .	1214			
	Fundusz kursów wieczor. dla rzemieśln.	125		4686	85
3	**Wierzyciele różni**			3622	68
4	**Sumy przechodnie**			360	36
				201325	06

Koszty Utrzymania Fermy Rolniczej w Częstoniewie.

	Rub.	k.	Rub.	k.
Wydano w roku 1915/16.				
Pensye	3003	57		
Koszty kancelaryjne	109	09		
Lekarz, felczer i apteka	91	03		
Rozjazdy w sprawie fermy	435	49		
Reperacja i asekuracja budowli	223	11		
Żywność	1122	32		
Odzież, obuwie i pranie	404	54		
Opał i światło	861	21		
Wydatki różne	253	61		
Wydatki w naturze	1850	20		
Amortyzacja ruchomości szkolnych . .	498	05	8652	52

Dochody i Wydatki Gospodarstwa w Częstoniewie za 1915/16.

Dochody.	Rub.	k.	Rub.	k.
Inwentarz żywy	2657	11		
Mleko	3661	50		
Produkty rolne	6844	62		
Pasza	2968	50		
Okopowe	1771	35		
Ogród dzierżawa i ogrodowizna	1635	25		
Rybołówstwo i pszczelnictwo	997	25		
Drzewo i karpina	651	20		
Szkółka drzewek owocowych	570	55	21757	33
Dzierżawa			5951	27
Procenty			312	85
			28021	45

Wydatki.	Rub.	k.	Rub.	k.
Utrzymanie inwentarza	6099	90		
Najem w gospodarstwie	1352	94		
Ordynarje i pensje służby	2608	55		
Nasiona i nawozy sztuczne	464			
Wydatki ogólne	283	24		
Amortyzacja inwentarza i cegielni	1129	47		
Naprawa narzędzi i reperacja budowli	789	96		
Asekuracja i podatki	237	96		
Pasza	72	—	13038	02
Różnica kursu marek			225	83
Rezerwa na niezrachowane należności			2910	
Towarz. Kredyt. Ziemskie % za 1915/16			1049	02
Amortyzacja budowli			1705	32
Przewyżka dochodów			9093	26
			28021	45

Bilans Częstoniewa po dzień 30 Czerwca 1916 r.

		Rub.	k.	Rub.	k.
	STAN CZYNNY.				
1.	**Grunty i budowle.**				
	Wartość tychże	107263	69		
2.	**Grunty kolonji.**				
	120 morgów gruntu w dzierżawie	12368	—		
3.	**Budynki szkolnė.**				
	Wartość wystawionych budowli . . .	53256	14		
4.	**Szkoła.**				
	Ruchomości, przybory i pomoce szkolne	2243	85	175131	68
5.	**D. Bagniewski w Falencinie.**				
	Wartość inwentarza i zasiewów . . .	13037	79		
	Pozostała należność z dzierżawy . . .	3451	27	16489	06
6.	**Inwentarz żywy i martwy.**				
	Inwentarz żywy	6578	—		
	„ martwy	2899	30	9477	30
7.	**Remanenty.**				
	Ziemioplody i zasiewy	2747	03		
	Magazyny	407	07	3154	10
8.	**Dłużnicy.**				
	Różni	1914	74		
	Towarz. Popierania Pracy Rolnej . . .	3427	18		
	Towarzystwo I. C. A.	6144	45	11486	37
9.	**Zerejestrowane straty wojenne**			1310	—
				217048	51

		Rub.	k.	Rub.	k.
	STAN BIERNY.				
1.	**R-k Kapitału.**				
	Kapitał Częstoniewa			170008	63
2.	**Towarz. Kredytowe Ziemskie.**				
	Pozostała pożyczka z pierw. 42233 77 .			21020	48
3.	**Fundusz Pomocy.**				
	Pozostałość			1951	35
4.	**Fundusz bieżący lasu.**				
	Za sprzedane w roku 1910 poręby . .			16488	83
5.	**Amortyzacja budowli.**				
	Odpisano			1705	32
6.	**Fundusze rezerwowe.**				
	Pozostała rezerwa	1188	21		
	Rezerwa na niezrachowane należności .	2910	—	4098	21
7.	**Wierzyciele**			300	—
8.	**Sumy przechodnie**			1475	69
				217048	51

Bilans Kolonji w Częstoniewie po dzień 30 Czerwca 1916 r.

		Rub.	k.	Rub.	k.
	STAN CZYNNY.				
1.	**Rachunek dzierżawy:**				
	Za grunty, zasiewy i budynki			26885	19
2.	**Należność u kolonistów:**				
	M. J. Kirszenberg	503	59		
	Moszek Landau	987	32		
	Ajzyk Landau	502	58		
	Moszek Kalb	415	90		
	Szlama Litman	614	01		
	Moszek D. Miller	138	68		
	Sz. Wiskicki	22	30	3184	38
3.	**S. Natanson i Synowie w miejscu:**				
	Pozostałość			4259	75
4.	**Sumy przechodnie**			8	80
				34338	12

		Rub.	k.	Rub.	k
	STAN BIERNY.				
1	**Szacunek gruntów pod kolonje.**				
	120 morgów gruntu i zasiewy			12368	—
2.	**Fundusze budowy.**				
	Pożyczka Towarzystwa I. C. A.	9279	52		
	Ofiary: Michał Bergson	2885	65		
	Bernard Kaftal	1503	45		
	Henryk Welt	1000	—		
	Wilhelm S. Landau	1000	—	15668	62
3	**Fundusze bieżące.**				
	Pozostałość			924	41
4.	**Kaucje kolonistów.**				
	Od 7-miu kolonistów			3450	—
5.	**Fundusz pożyczkowy imienia b p. Anieli z Bergsonów Sachsowej**			1025	—
6.	**Wierzyciele**			902	09
				34338	12

Lista ofiar złożonych na cele Towarzystwa.

1) Na cele ogólne.

Bolesław Eiger	rb.	200.—	
Zygmunt Heilperin	„	25.—	
Sukc. b. p. Stanisława Landaua bezpośr.	„	500.—	
i za pośredn. p. Hermana Ginsberga . .	„	50.—	
L. Halpernowa	„	5.—	780.—

2) Na kursy dla rzemieślników.

Michał Bergson	rb.	200.—	
Bolesław Eiger	„	100.—	
Dr. W Sachs w Częstochowie	„	25.—	
R. Libkindowa	„	1.—	
Feliks Wiślicki	„	25.—	
Rodzina b. p. Wolfa Goldflama	„	100.—	
Helena Kohnówna	„	15.—	
Zebrane za pośrednictwem Nowej Gazety	„	9.25	475.25

3) Na kursy zawodowe dla rzemieślników.

Tow. Akc. Tom. Fabr. Sztucznego Jedwabiu dla uczczenia b. p. Stanisława Landaua	rb	100.—
Feliks Wiślicki	„	25.—
	rb.	125.—

Lista Członków

Członkowie honorowi:

Bergson Michał.

Członkowie współpracownicy:

Heilpern Maksymiljan
Medres Rafał
Reicher Juljan D.

Członkowie rzeczywiści:

	Rb. k.
Adler Józef	—.—
Apte Ludwik	—.—
Asterblum Maurycy	10.—
Arkin Albert	—.—
Aronson A.	—.—
Baranowski Ignacy	10.—
Baumflek S.	—.—
Bekerman Leon	—.—
Bekerman Piotr	10 —
Bekerman Piotrowa	10.—
Bendetson Ignacy	10.—
Benkiel Izydor	—.—
Benkiel Wiktor	—.—
Benzef Stefan	5.—
Bergson Michał	300.—
Bergson Stefan	—.—
Bergson Ludwik	40.—
Bernstein Eljasz	10.—
Berson Michał	100.—
Berson Edward	50.—
Bernsteinowa Eleonora	—.—
Birencweig Bernard	—.—
Birnbaumowa D.	—.—
Błaszkowski Henryk	—.—
Błaszkowski Z.	—.—
Bornsztein Ch.	—.—
Braunstein Ignacy	—.—
Braunstein Władysław	—.—
Bregman S.	—.—
Bregmanowa L.	10.—
Brodzka Ludwika	10 —
Do przeniesienia	575.—

	Rb. k.
Z przeniesienia	575.—
Cohn Juljan	10.—
Cohn Józef	12.—
Cwajfus L.	—.—
Cylkow Henryk	—.—
Dawidson L.	25.—
Dickstein S.	10.—
Efraim M.	10.—
Eiger Bronisław	25.—
Eiger Bolesław [1]	—.—
Eisenman Henryk	15.—
Endelman Maurycy	—.—
Endelman O.	—.—
Endelman Zygmunt	—.—
Endelman J.	—.—
Erlich Stanisław	10.—
Ettingerowa Golla	10.—
Fajans Edward	5.—
Feigenbaum Eljasz Sukc.	10.—
Flaum Maurycy	—.—
Flatau Henryk	—.—
Fleiszer Dawid	—.—
Folman S. Z.	5.—
Fraenklowa Natalja	37.—
Fraenkiel Herman	—.—
Frank J.	—.—
Freider Mieczysław	—.—
Freiderowa Janina	10.—
Frejlich B.	10.—
Do przeniesienia	779.—

[1]) Patrz str. 32.

	Rb. k
Z przeniesienia	779.—
Frydsztajn Adolf	— —
Fürstenberg Henryk	—.—
Gelblum S.	15.—
Gepnerowa Stefanja	12.—
Geisler Stanisław	10.—
Ginsberg Herman	20.—
Goldfeder Bronisław	—.—
Goldfeder Józef	—.—
Goldfederowa Róża	—.—
Goldfederowa Janina	—.—
Goldflam S.	25.—
Goldsztein Stanisław	5.—
Gordon G.	—.—
Graff	— —
Grauman H.	10.—
Grodzieński M.	10.—
Grüdiger Ludwik	—.—
Grundzach Ignacy	10.—
Gurewicz Adolf	—.—
Gurewicz Maks	20.—
Gurtzman Aleksander	—.—
Hertz Maksymiljanowa	5.—
Halpernowa L.	10.—
Heilperin Zygmunt	10.—
Hamburger Adolf	—.—
Hartman Kazimierz	—.—
Heiman Maurycy	—.—
Heiman Marcin	—.—
Helman I.	—.—
Hertz Michał	15.—
Hertz Jakób	—.—
Heyman Maks	—.—
Hertzowa E.	10.—
Hopfenblum Henryk	10.—
Hopfenblum Henrykowa	10.—
Horowitz S.	10.—
Hornstein	—.—
Hosiason Józef	10.—
Do przeniesienia	1006.—

	Rb. k
Z przeniesienia	1006.—
Ippo A. B.	10.—
Jarociński Stanisław	—.—
Judt J. M.	—.—
Kadyński S.	—.—
Kaftal Bernard	—.—
Kajzersztajn Maurycy	12.—
Kajzersztajn D.	10.—
Kajzersztajn Józef	12.—
Kamenka J.	—.—
Kaufman Zygmunt	—.—
Kempner Stanisław	10.—
Kernbaum Józef	25.—
Kirszrot Jakób	10.—
Klein W.	—.—
Kleinerman Zygmunt	—.—
Klingsland Fabjan	20.—
Klopferd L.	—.—
Korngold Albert	—.—
Kowarski D.	—.—
Kraushar Juljan	10.—
Königsgeld Matias	10.—
Kraushar M. Dr.	10.—
Kreuterkraft Zygmunt	10.—
Krywicki Roman	—.—
Kuratow Marek	10.—
Lacher M.	—.—
Landau Bronisław	—.—
Landau Stanisław	10.—
Landau Henryk	—.—
Landau Ignacy	—.—
Landau W. S.	100.—
Landau Regina	—.—
Landau Józef	15.—
Landsberg Aleksander	20.—
Lauer Bernardowa	—.—
Lauer Bernard	10.—
Lauterbach Bernard	—.—
Lewin M. D.	10.—
Do przeniesienia	1330.—

	Rb. k.
Z przeniesienia	1330.—
Lewin Paulina	—.—
Lewy Herman	—.—
Lichtenbaum Leon	10.—
Likiernik Artur	—.—
Likiernik Maurycy	5.—
Lipsztat Aleksander	—.—
Lipszyc Ignacy	10.—
Luxenburg Maksymiljan	10.—
Lurie S.	—.—
Łaska Janina	10.—
Majmon Henryk	5.—
Malberg J.	10.50
Majzner Paweł	10.—
Meyer Jerzy	25.—
Meyerowa M.	10.—
Meyerson S. D.	10.—
Meyerson Max G.	15.—
Minkowski Paweł	10.—
Morgenstern S.	10.—
Morgenstern Natan	—.—
Morgenstern Ludwik	—.—
Mossin M.	6.—
Moszkowski Władysław	—.—
Mozeson Samuel	10.—
Mühlsteinowa Róża	10.—
Muszkat-Muszkowski Jan	—.—
Mutermilch Leonard	10.—
Mutermilchowa Julja	5.—
Natanson Kazimierz	10.—
Natanson Stanisław	50.—
Neuman Aleksander	—.—
Neumanowa Flora	25.—
Neuman Szymon M.	—.—
Neumark Jakób	—.—
Neumark B.	—.—
Neumark Jan T.	—.—
Nisenson D.	10.—
Do przeniesienia	1616.50

	Rb. k.
Z przeniesienia	1616.50
Oderfeldowa Cecylja	5.—
Oppenheim Bernard	50.—
Oppenheimowa Lola	20.—
Oppenheim Maurycy	20.—
Osser Adamowa	—.—
Perl Feliks	—.—
Pechnik Józef	—.—
Peretz Emil	—.—
Peretz Adolf	15.—
Peretz Joachim	10.—
Pinkus Juljan	10.—
Pinkus Norbert	—.—
Polak Stanisław	10.—
Pomper Dawid	—.—
Poznańska Karolowa	—.—
Poznański Herman	100.—
Przedborski Jan	10.—
Przepiórka Dawid	12.—
Przeworski Wincenty	25.
Przeworski Jakób	15.—
Przeworski Dawid	—.—
Rabinowicz N.	—.—
Rajchman Bronisław	—.—
Rechtszafen I. M.	—.—
Reicher Stanisław	—.—
Reisberg Jakób	—.—
Rittenberg Benjamin	12.—
Rogozińska Bernardowa	12,—
Rotbart Józef	—.—
Rotblat Ludwik H.	12.—
Rotszyld Bernard	—.—
Rosenfeld Józef	10.—
Rozenfeld Izrael	—.—
Rzędowski J.	10.—
Róg Michał	—.—
Rundstein Majer	10.—
Ruziewicz Leon	—.—
Do przeniesienia	1984.50

	Rb. k.
Z przeniesienia	1984.50
Ruziewicz Maurycy	10.—
Sachs Władysław	10.—
Sachs Henryk	—.—
Sachs Izydor	—.—
Sachs Józef	—.—
Salcman Józef	—.—
Schönwitz Izydor	—.—
Segał O.	—.—
Seidenbeutel Maksymiljan	10,—
Seidenbeutel Stanisław	10.—
Spilfogel M.	—.—
Spilfogel A.	15.—
Spiro M. S.	—.—
Srebrny Stanisław	10.
Srebrny Zygmunt	6.—
Sterling Ludwik	—.—
Strasman A.	10.—
Szatenstein Leon	—.—
Szatenstein A.	—.—
Szejnman M.	—.—
Szereszowski Rafał	30.—
Szwarcstein B.	—.—
Teichfeld Mieczysław	20.—
Teichfeld Józef	— —
Teitelbaum Stanisław	—.—
Tenenbaum Leopold	6.—
Truskier Paweł	—.—
Do przeniesienia	2121.50

	Rb. k.
Z przeniesienia	2121.50
Truskier Adolf	—.—
Truskier A.	—.—
Wagner W.	—.—
Wasercug Józef	—.—
Wegmeister Jakób	—.—
Weinstein Naum	—.—
Weinziecher S.	20.—
Weisblat Adolf	10.—
Weisbłat Daniel	—.—
Welt Henryk	25.—
Wiener Edward	10.—
Wiener Ignacy	10.—
Winogradow A. J.	—.—
Wiślicki Feliks	10.—
Wiślicka Florentyna	10.—
Witenberg Józef	—.—
Wizel I.	—.—
Wohl N.	10.—
Wolanowski Jerzy	25.—
Wulfson S.	20.—
Zabłudowski B.	—.—
Zając Józef	—.—
Zając Paweł	10.—
Załszupin J.	—.—
Zand Maksymiljan	10.—
Zylber Zygmunt	— —
Zylber Adam	5.—
Razem	2296.

Protokół Komisji Rewizyjnej.

Działo się w biurze Towarzystwa Popierania Pracy Rolnej i Rzemieślniczej wśród żydów w Królestwie Polskim dnia 29 listopada 1916 roku o godz. 4-ej po poł.

Obecni: Członkowie Komisji Rewizyjnej:
p. p. Henryk Eisenman,
Kazimierz Natanson,
Henryk Welt
oraz delegowani przez Zarząd Towarzystwa p. p. Michał Bergson i Zygmunt Heilperin.

Zebrani postanawiają uczcić przez powstanie pamięć b. p. **Bernarda Lauterbacha**, czynnego współpracownika Towarzystwa i długoletniego członka Komisji Rewizyjnej T-wa, poczym po rozpatrzeniu i sprawdzeniu:

1) Rachunku wpływów i wydatków Towarzystwa,
2) Bilansu Towarzystwa Popierania Pracy Rolnej i Rzemieślniczej wśród żydów,
3) Rachunku wpływów i wydatków Fermy Rolniczej w Częstoniewie,
4) Bilansu Fermy Rolniczej w Częstoniewie,
5) Bilansu Kolonji Rolniczych w Częstoniewie,
6) Rachunkowości i kasy oraz
7) Budżetu na rok 1916/17,

Komisja Rewizyjna znalazła rachunki te i bilanse w porządku i wnosi o ich zatwierdzenie oraz pokwitowanie Zarządu z rachunków za rok operacyjny 1915/16, a jednocześnie o zatwierdzenie budżetu na rok 1916/17.

(Podpisy): Kazimierz Natanson
Henryk Welt
H. Eisenman.

BUDŻET

Towarzystwa Popierania Pracy Rolnej i Rzemieślniczej na rok 1916\17.

Wpływy.

1.	Składki członków	rb. 2000.—	
2.	Ofiary	„ 2000.—	
3.	Wydział szkolny Z. M.	„ 23300 —	
4.	Dochód z Częstoniewa	„ 8890.—	
5.	Procenty	„ 500.—	rb. 37090.—
	Deficyt		„ 7034.—
			rb. 44124.—

Wydatki.

1.	Biuro Zarządu		rb. 6000.—
2.	Biblioteka		„ 100.—
3.	Szkoła w Częstoniewie		„ 6000.—
4.	Uczelnia rękodzielnicza		„ 9700.—
5.	Kursy dla rzemieślników		„ 14000.—
6.	Warsztaty:		
	a) Kapeluszniczy	rb. 490.—	
	b) Gorseciarski	„ 1210.—	
	c) Pończoszniczy	„ 1470.—	
	d) Asekur. warsztatów	„ 100.—	„ 3270.—
7.	Warsztat tkacki		„ 1000.—
8.	„ garncarski		„ 1550.—
9.	Kursy ceramiczne		„ 100.—
10.	Prace statystyczne		„ 600.—
11.	Zapomoga dla wychowańców Szkół Rzemieślniczych		„ 500.—
12.	Zapomoga dla Oddziału rękodzielniczego dla dziewcząt		„ 804.—
13.	Konserwacja i asekuracja składów po b. W-tach Zarobkowych		„ 500.—
			rb. 44124.—

SPIS RZECZY: